

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletre.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

Joan Coromines

N'han dit...

Però era també molt diferent de la majoria de les persones. Posseïa una intel·ligència privilegiada, que havia, tanmateix, alimentat sense treva i que va esmerçar,

íntegrament i amb profunda consciència, en una de les causes més nobles de l'home, el seu llenguatge: la nostra parla multifacètica i enlluernadora de cada dia, de cada generació, de cada Bell Indret de la nostra, de la seva intensament estimada terra.

Tenia també una voluntat que la gent, mancats de models comparables i d'alternativa per al diccionari, qualifiquem de fèrria. Seria, efectivament, difícil d'atribuir cap altre adjectiu a una llarguíssima vida de llargues hores diàries d'inversió en una tasca prefixada i inamovible.

I era coherent fins a les últimes conseqüències. Ho era en la seva incommovible ideologia política i en la seva praxi lingüística i cívica. Ho era enmig d'un món i d'unes persones que sovint no podem o no sabem o no tenim valor de ser-ho, enterenyinats amb mil raons que se'ns interposen a cada moment.

La personalitat complexa de Joan Coromines ha de ser valorada d'aquesta manera, amb la seva integritat i amb la seva de vegades aparent contradicció, com un home intensament nostre, en el sentit més universal i més particular d'aquest qualificatiu.

Joan Coromines ha estat, a una distància difícil d'avaluar, la persona que ha conegut la llengua catalana de manera més profunda, matisada, extensa i emotiva. I l'estudiós que li ha aixecat un monument de dimensions més vastes i de valor més incalculable; i més encara si tenim en compte l'època, extremament delicada per a la llengua, en què s'ha fet la seva aportació. Coromines ha estat un altre dels poquíssims homes de la nostra història que, havent-se proposat una tasca pública de la màxima noblesa i generalitat, l'ha realitzada d'una manera explícita i indiscutible. Només un esperit de poca volada i de visió atípica podria regatejar-li el lloc més alt entre els nostres filòlegs de tots els temps.

La intel·ligència, la tenacitat i la coherència congrien, però, amb massa facilitat certes manifestacions negatives de la condició humana. Avui que Joan Coromines ens deixa ens hem de preguntar si el nostre poble, si les persones que n'ostenten la representació, han sabut assimilar i transmetre la gegantina i abrandada contribució que aquest home ha fet a la llengua catalana.

Joan Solà, "El nostre Joan Coromines", *Avui* (03/01/1997)

El 1930 Pompeu Fabra i Josep Maria de Casacuberta el reclamaren perquè col·laborés en dues de les tasques més importants que duia a terme la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans: el

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

Butlletí de Dialectologia Catalana i l'Oficina d'Onomàstica i Toponímia, a la qual havia estat atribuïda la fixació dels noms dels municipis catalans en un moment en què hom intuïa la proximitat de la recuperació de l'autogovern per a Catalunya.

Això li permeté, entre el 1930 i el 1936, establir les bases de les seves dues grans obres, el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* i l'*Onomasticon Cataloniae*. La guerra del 1936 i el seu compromís a defensar la llibertat de Catalunya amb les armes i l'exili, primer a França i després a Amèrica, en retardaren els treballs de recerca de materials i els corresponents de la redacció, però cridat a les universitats de Cuyo, a l'Argentina, primer, i de Chicago, després, hagué de donar prioritat a la seva condició de romanista i dirigí l'impuls que duia en recollir materials lexicogràfics i establir etimologies cap al *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*, aprofitant els seus coneixements de totes les llengües de la península Ibèrica, però des que pogué tornar a fer estades a Catalunya, el 1952, aprofità tot el temps lliure que els seus compromisos docents li permetien per recórrer, un a un, tots els indrets dels països de llengua catalana que la guerra havia obligat a ajornar.

Amb el retorn definitiu al seu país pogué completar aquesta tasca de camp i, a partir del 1978, es dedicà intensament i exclusivament a la redacció, només interrompuda de tant en tant per tal de publicar avenços sobre les conclusions a què arribava al llarg del seu treball i en la redacció i publicació d'*El parlar de la Vall d'Aran*, fruit madur de la seva tesi doctoral. Anà acabant la redacció i la correcció de proves, volum rere volum, del *Diccionari etimològic*, primer, i de l'*Onomasticon*, després, feina que ha pogut deixar enllestida just al moment en què ens ha deixat.

Max Cahner, "Un gran científic i un gran patriota", *Avui* (03/01/1997)

Certament: les obres de Joan Coromines abasten tots els capítols existents (i possibles) de llengua catalana (i, complementàriament, de les llengües romàniques en general). Ningú no ho ha discutit; al contrari, fins i tot els qui en qüestionen els principis o abundosos aspectes concrets o s'hi manifesten reticents confirmen que, per a ells, són llibres de consulta quotidiana. Però Joan Coromines s'hi expressa d'una manera que, ultra les evidents (o aparents) minuciositat, exhaustivitat, documentació i argumentació de les seves explicacions, ell hi afegeix una tal formulació apodíctica, que sembla induir el lector a una acceptació obligada. Però els lectors no sempre són tan dòcils.

El cicle de conferències de Sabadell organitzat per Joan Solà, que tingué lloc el 1998, un any després de la seva mort, a càrrec d'especialistes de renom internacional, fou ben explícit. Tothom reconeix a Coromines una enorme aportació, però també se li'n discuteixen mètodes, maneres i conclusions. Bé que no podem entrar-hi com caldria, heus-ne ací un parell de factors que hi han intervingut: a) sempre enderiat a fer i acabar personalment les seves dues grans obres, Coromines decidí que, a partir d'un moment donat, ja no prendria més en consideració els progressos de la ciència (així ignorà la desfeta del mossarabisme, en què tant es basava), i b) convençut de la solidesa de la seva obra, menystingué els arguments amb què doctes col·legues, sovint més especialitzats i més documentats en sectors concrets, discrepaven de les seves tesis i refutà les raons que ells adduïen, això quan no els apostrofava amb duresa.

Resultat: avui l'obra de Joan Coromines divideix els professionals de la llengua en dues grans meitats: els fidels i els crítics. Aquells admeten a ulls clucs la doctrina i les interpretacions del mestre,

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

que així s'ha tornat un veritable mite. Aquests les matisen o les contradueixen. Ben mirat, emperò, tots ells (fidels i crítics) admeten i proclamen unànimement que, en els estudis de llengua catalana, hi ha un abans i un després de Joan Coromines. Joan Coromines ha estat, és i serà el gran lingüista del segle XX, que ha il·luminat les vies de la coneixença i de la recerca en la lingüística romànica, castellana i sobretot catalana.

Antoni M. Badia i Margarit, "Joan Coromines, lingüista i patriota sense parió", text d'homenatge llegit a l'acte de lliurament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2005.

Ell ha viscut -més que ningú- per guardar-nos els mots: la seva obra dóna testimoni, per exemple, de la parla dels pescadors de Sant Pol del primers anys d'aquest segle, dels pastors del Pirineu, dels pagesos de la plana del Rosselló o de l'Horta de València; ell és l'home que ha resseguit les obres de tots els escriptors clàssics de la llengua cercant el sentit de mots oblidats; ell és l'home que ha fet a peu tots els països de parla catalana conversant amb la gent a fi de recollir els noms dels llocs -turons, tossals, cales, rieres, pobles i partides- i de les coses d'aquest país.

La seva obra té unes dimensions gegantines. A ell li agrada d'anomenar-la "l'ardida piràmide". L'home Coromines és molt difícil de definir. Ell sempre ha parlat de la seva obra. Jo li havia demanat moltes vegades que ens escrivís les seves memòries, però ell sempre em deia que les seves memòries eren la seva mateixa obra. Coromines ha estat un home apassionat: ha sentit sempre una gran passió sense límits per l'estudi de la llengua, per a la qual, sempre amb gran modèstia, deia que estava especialment dotat; passió pel treball ben fet i passió per aquest país, un país que per a ell anava de Salses a Guardamar i de Maó a Fraga. La voluntat de servir aquesta Catalunya l'ha portat a realitzar una obra d'uniques dimensions absolutament increïbles, que hauria pogut ser el treball de tota una generació de professors universitaris en un país amb molts recursos econòmics. I ell ho va fer gairebé sol, en una vida amb grans marrades que el van tenir molt de temps allunyat de Catalunya. La seva obra perdurarà com a testimoni de la seva erudició sense límits i del seu gran amor per Catalunya.

Joan Ferrer, "Joan Coromines, el lingüista, el patriota, l'home", *Avui* (03/01/1997)

La llengua tenaç. Fragments d'una entrevista

Agustí Pons / Joan Solà / Pere Tió

J.S. / P.T. ¿Creu que la llengua catalana està en perill?

J.C. En absolut. El català va fent el seu camí. La vida de la llengua no està en perill. En canvi, sí que ho està la seva puresa i la puresa del caràcter del país. Crec que ciutats com Perpinyà i València es recuperaran amb el temps. A Castelló, per exemple, la llengua no corre perill. En canvi, a Alacant està molt malament, potser pitjor que a la ciutat de València. Crec que la pressió de la llengua hi serà sempre fins que hi hagi una Europa unida. És una cosa sempiterna. Penseu que la pressió dels

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

immigrants ha existit sempre. La història ens demostra que Catalunya ha assimilat la gent que venia d'altres cultures. El que importa, en definitiva, és la voluntat. Recordo aquella frase tan bonica que va dir Carner: no hi ha cap llengua que mori si no és per suïcidi. És evident. ¿Per què va desaparèixer el retroromànic? Doncs perquè els seus parlants van decidir ser, els uns, pro-alemanys, i els altres, pro-italians. Hi ha el cas de l'occità, que és una llengua que no ha desaparegut, però que civilment és morta.

J.S. / P.T. Però ara hi ha sectors que es queixen de l'ensenyament obligatori del català.

J.C. El fet que un senyor es negui a parlar en català significa, d'entrada, que és una persona menys intel·ligent. Vol dir que li costa. És molt més fàcil parlar només el castellà. Si és intel·ligent, li serà molt senzill aprendre el català. Tots ho hem viscut: els castellanoparlants que han anat a l'escola i que tenien facilitat pels estudis han après el català fàcilment. Tot plegat és una mica de mandra. Són les ganes de viure d'esquena a la realitat. El coneixement dels idiomes és un enriquiment i sense un esforç col·lectiu no s'arriba enlloc.

J.S. / P.T. ¿Mireu la televisió i llegiu diaris?

J.C. No crec que la televisió sigui una cosa indispensable. Ara bé, és un mitjà de comunicació inevitable, que la gent segueix i, per tant, la televisió catalana s'ha de defensar amb les urpes per la gran influència que té. Els diaris tampoc els llegeixo. Hi surten unes notícies que em desanimen, i jo necessito en aquests moments tot l'estímul possible per acabar de corregir l'*Onomasticon* i veure'l publicat com més aviat millor.

J.S. / P.T. Vostè ha estat sempre partidari de la polèmica.

J.C. Crec que és bona. Es pot anar molt més enllà pel camí de la discussió, tal com es fa als grans països europeus i als Estats Units. El debat, l'opinió, la baralla permeten arribar lluny. Trobo que en el nostre país es consensuen massa les opinions i que moltes vegades s'evita la polèmica per no trepitjar els interessos d'uns i altres. L'abús del consens és dolent perquè supleix realment la disputa democràtica.

J.S. / P.T. Ha esmerçat tota una vida, setanta anys, en l'elaboració d'una obra dedicada als noms de lloc i noms de persona de totes les terres de parla catalana. ¿Què representa aquesta obra?

J.C. Puc afirmar decididament que Catalunya és el primer país del món amb una obra d'aquestes característiques, és a dir, amb intenció exhaustiva per a un domini lingüístic complet. Els països que tenen més avançat un estudi onomàstic són Itàlia, Alemanya i Anglaterra. Però ho tenen amb llacunes importants. França, per exemple, està molt endarrerida en aquest tema. Han estudiat prou el nord, però a les terres del Llenguadoc només han recollit una sisena part dels noms. I no parlem del sud de França, que el tenen molt deixat.

J.S. / P.T. Si defineix aquesta obra de noms de lloc i de persona com a única en tot el món, ¿per què va preferir començar pel '*Diccionari etimològic i complementari*'?

J.C. El *Diccionari* és molt més important per a la llengua catalana. Des del punt de vista nacional, de la llengua i la literatura, és fonamental. L'*Onomasticon Cataloniae*, en canvi, és una obra única i sistemàtica de tot un país. Un detall de Crevillent pot explicar un altre detall de Salses. En definitiva, és l'obra d'un toponomista que ha estat un estudiós de la llengua en general, que ha viscut la vida del

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

seu país -amb les seves sorts i les seves desgràcies-, i que s'ha enriquit de la llengua catalana a través dels seus millors escriptors. Però, per a la generalitat dels catalans, no era tan urgent. De tota manera, totes dues obres són instruments imprescindibles i d'alta cultura.

Entrevista publicada a l'*Avui* (29/10/1994)

Tast de textos

Text

 WEB: Retrat de Josep Pla

Joan Coromines descriu l'escriptor empordanès.
<http://lletres.net/pla/JCoromines.html>

Biobibliografia

Biografia

 WEB: Biografia de Coromines

Extensa biografia amb moltes fotografies del lingüista al web de la Fundació Pere Coromines.
<http://www.fundaciocoromines.cat/joan-coromines/>

 WEB: A la Viquipèdia

Biografia, obra, premis i enllaços sobre l'autor al web de l'enciclopèdia lliure.
http://ca.wikipedia.org/wiki/Joan_Coromines

 WEB: Membre de l'IEC

Joan Coromines, membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans.
<http://apmembres2.iec.cat/detall.aspx?pkMembrePLE=242>

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Coromines+Joan&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Coromines+Joan&sortdropdown=-&searchscope=23

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SCoromines+Joan|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

 WEB: Articles de l'autor (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?f=author&p=Coromines%20Joan%20&sc=1&ln=ca>

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Coromines%2C+Joan&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=h

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

b

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: Cent anys de Coromines

Exposició virtual a la Biblioteca d'Humanitats de la UAB.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2005/joacor/>

 WEB: Joan Coromines a l'AELC

Biografia, publicacions i altres materials.

<http://www.escriptors.cat/autors/corominesj/>

Diversos

 WEB: Premi Lletra d'Or

Pàgina de lletrA dedicada al Premi Lletra d'Or que l'autor guanyà amb *Lleures i converses d'un filòleg*.

<http://www.uoc.edu/lletra/premis/premilletrador/>

 WEB: "Joan Coromines i l'excursionisme"

Nota al blog de Muntanya.net sobre l'excursionisme i l'*Onomasticon*.

<http://muntanyanet.bloc.cat/post/640/21065>

 PDF: Centenari Joan Coromines

L'Any del Llibre i la Institució de les Lletres Catalanes promouen els actes del centenari Coromines.

<http://www.google.es/url?sa=t&source=web&cd=4&ved=0CCkQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.fun-daciocoromines.cat%2Fwp-content%2Farxius%2F2007%2F09%2Fcentenari-coromines-catala-2006.pdf&rct=j&q=centenari%20joan%20coromines&ei=IWQoTsfbNlv1sgbWsfy0CQ&usq=AFQjCNHhSD2EJrfFuyI2jGJl1kXef4Zbw&cad=rja>

 WEB: "Auca de Joan Coromines"

Auca escrita per Joan Vilamala i il·lustrada per Àngel del Pozo al web La paret de les auques. Amb suggeriments de treball.

<http://www.auques.cat/tot.php?auca=coromin>

 WEB: Des de la Universitat de Chicago

Nota biogràfica en la mort del filòleg des de la universitat per la qual va treballar durant més de vint anys.

<http://chronicle.uchicago.edu/970123/coromines.shtml>

 PDF: "L'home, el patriota, el científic"

Article de Carles Solà a l'*Avui* en ocasió del centenari del naixement de Joan Coromines (28/04/05).

<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av03674.pdf>

 PDF: "El tremp de Joan Coromines"

Josep Faulí parla a l'*Avui* (22/03/05) de l'entusiasme i la decisió del filòleg.

<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av03606.pdf>

 WEB: "Coromines i Pla"

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Coromines a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-coromines> >

Article d'Ada Castells a l'*Avui* sobre l'edició de les cartes amb Josep Pla.

<http://www.lletres.net/pla/placoromines.html>
